

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2016. május 2.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2016. május 2. 8:00

I. SZÖVEGÉRTÉS

Időtartam: 60 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Fontos tudnivalók

Válaszait gondos mérlegelés után írja le! Egyértelműen és szabatosan fogalmazzon!

Ha javít, egyértelműen tegye!

Ügyeljen a helyesírási szabványra! Ha bizonytalan, használjon helyesírási szótárt!

Eredményes munkát kívánunk!

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

Egyes feladatok végén zárójelben adjuk meg a megoldást segítő szövegrészlet számát.

Miről vallanak a papiruszok?

(1) Ha az egykori görög szellem írásos megnyilatkozásain végigtekintünk, ugyanazt érezzük, mint amikor az olümpiai szentélykörzet rommezején járunk. Amint ott az egykori szent liget eleven életének csak romjait látjuk, amelyek között alig egy-egy alkotás tudott ellenállni a természeti erők és az emberi kéz pusztító hatásának, úgy mindabból, amit az antik görögség írásba foglalt, csak kis töredéke élte túl hosszú századok enyészetét.

(2) Hogyan maradtak fenn ezek a kimagasló szellemi építmények, egy Homérosz, Platon, Szophoklész és sok más antik mű? A görög klasszikusok eredeti kéziratái nem maradtak ránk, hanem csak késő másolataik. Azok a kéziratok, amelyekből a könyvnyomtatás korában megjelent első kiadások készültek, nagyrészt a középkorból, a Bizánci Birodalomból valók. A ránk maradt kéziratok tehát csak késő másolatai az eredeti példányoknak, amelyekből több mint ezer éves időköz választja el őket.

(3) A görög irodalom termékei, amelyek egy jó része előadásra, tehát hallásra volt szánva, vagyis amelyek hordozója eredetileg az élőszó volt, már a Kr. e. 5. századi Athénban „könyvvé lettek”, azaz írásban rögzített formát nyertek. A műveket olvasták, azok szövege közkezen forgott, s éppen ezért több példányra volt szükség belőlük. A sokszorosítás azonban akkor még mai szemmel nézve kezdetleges módon, kézi másolás útján történt.

(4) Mire írtak az ókoriak? Kőre, ércre, fatáblára, állati bőrre és egy, a ma használatos papírhoz hasonló növényi anyagra, a papiruszra. Az egyes anyagok azonban már természetüknél fogva más és más jellegű írásművek megőrkítésére szolgáltak. A kőre vésett monumentális „feliratok” például – a felirat sajátos jellegének megfelelően – tartalmilag is korlátozottak: a nagy nyilvánossághoz szólnak, tehát rendszerint a közösséget érdeklő állami okiratokat, szerződéseket, sírfeliratokat örökítenek meg.

(5) Bizánci kéziratok és feliratok – ezek voltak tehát sokáig azok az emlékek, amelyek antik írásokat közvetítettek és megőriztek számunkra. Alig több mint félszázada annak, hogy egy, a régi görög művelődéstől átitatott területen hirtelen megint feltört a föld alól az antik írásoknak egy egészen más jellegű forráscsoportja: a papiruszok.

(6) A Vezúv kitörése (Kr. u. 79.) alkalmával eltemetett Herculaneum romjai közül egy régi római villa könyvtárából 1752–1754 között több száz, részben elszenesedett papirusztekercs került elő. E felfedezés nagy feltűnést keltett, az itáliai utazók áhítattal szemlélték az antik írásokat. Pedig akkor még nem is sejtették tartalmukat; nem tudták, hogy az ún. „herculaneumi tekercsek”, amelyek kigöngyölítésén, kibetűzésén és kiadásán azóta immár egész sereg tudós fáradozik, a filozófus Epikurosznak (Kr. u. 55–135) és iskolájának iratait őrizték meg számunkra.

(7) A szórványos leletek után 1877–78 telén váratlanul nagy tömegben bukkantak elő a föld alól papiruszok. Az egyiptomi Medinet el-Fajum környékén a helyi lakosok antik szemétdombra bukkantak, ahová egykor a hulladékot és az elhasznált papiruszt dobálták. A szemétdombok alól papiruszok ezrei kerültek elő, amelyeket aztán Kairóba szállítottak kiadás céljából. A kairói piacról éveken át vásárolták ezeket az európai utazók, s legnagyobb részük egy bécsi gyűjteménybe került.

(8) Az előkerült görög papiruszok számát csak megközelítőleg lehet meghatározni. Eddig több mint 100 000 görög papirusz került a világ különféle gyűjteményeibe. Teljesen ép és sértetlen papirusz csak ritkán kerül elő, sok esetben apró darabokból kell összeállítani az egyes lapokat vagy tekercseket. Nagy türelmet kíván az olvashatatlan, egyéni írások kibetűzése, és nem kis fejtörést okoz a csonka szövegek kiegészítése, arról nem is szólva, hogy a papiruszokban a kutató sokszor máshonnan nem ismert szavakra vagy kifejezésekre

bukkan, amelyek megfejtése nem könnyű feladat. A nehézségek leküzdésére a tudomány természetesen segítségül veszi a modern technika minden vívmányát.

(9) A papirusz a papirusznád rostjából készült antik íróanyag. Az előkerült leletek arról tanúskodnak, hogy a papiruszt három formátumban használták írásra. Kisebb írásművek, levelek és okmányok számára a tekercsből tetszés szerinti darabokat, egyes lapokat levágtak. Nagyobb írásművek másolására eredetileg a tekercs alakú könyv szolgált. Ez 7–10 méter hosszú, egymáshoz ragasztott papiruszlapokból álló szalag volt, amelyre a mai lapoknak megfelelő, egymást követő oszlopokban másolták a szöveget. Hogyan olvasták a papirusztekercset? Az olvasó a térdén fekvő tekercset két kézzel vízszintesen tartja, s abból annyi van kigöngyölve, amennyit olvas, tehát egy-két írásoszlop. Miközben halad az olvasásban, a tekercs végét lassan legöngyöli, de ugyanakkor az elejét ismét feltekeri. A mai könyvforma, a kódex a Krisztus születése körüli években tűnik fel. Itt az egyes papiruszlapok már nincsenek szalagszerűen egymáshoz ragasztva, hanem egymás fölött helyezkednek el.

(10) Az egyiptomi eredetű papirusz az ókori művelődés egész területén elterjedt. Ez az íróanyag azonban, amely még a papírnál is romlandóbb, csak kivételes körülmények és sajátos klimatikus viszonyok között maradhatott fenn. A megszenesedett herculaneumi tekercseken kívül főként sivatagos területeken kerültek elő papiruszok, ahol a száraz homok konzerválta azokat.

(11) A papiruszok tartalmi szempontból két csoportba sorolhatók. Vannak irodalmi szövegeink, amelyek rendszerint korábbi görög irodalmi művek másolatai, és vannak nem irodalmi szövegeink. Az első csoportba tartozó papiruszok ismét két részre oszthatók. Vannak olyanok, amelyek már ismert művek másolatait tartalmazzák, tehát olyanokét, amelyeket bizánci kéziratok útján is ismerünk, és vannak olyanok, amelyek korábban egyáltalán nem ismert műveket őriztek meg számunkra.

(12) Éppen ezért szenzációs felfedezés erejével hatott, amikor a papiruszkutatások nyomán az egyiptomi szemétdombokról olyan irodalmi alkotások kerültek napfényre, amelyeket korábban elveszettek vélték. Ezek között a legjelentősebbek a kardalszerző Pindarosz (Kr. e. 6–5. század) költészetének újabb töredékei és kortársának, Bakkhülidésznek, a görög kardalköltészet másik nagy művelőjének húsz költeménye. A drámai töredékek között a legjelentősebb Szophoklész (Kr. e. 497–406) „*Nyomkeresők*” című szatírdramája, amely erre az addig kevésbé ismert műfajra és egyben Szophoklész művészetére is új fényt derített. Kizárólag a papiruszoknak köszönhetjük a kései athéni komédia legnagyobb művésze, Menandrosz (Kr. e. 342–290) darabjainak az ismeretét.

(13) A nem irodalmi papiruszok az antik élet legkülönfélébb szövegeit őrizték meg számunkra. Vannak ezek között hivatalos jellegű okiratok, rendeletek, beadványok, kérvények, jelentések, átiratok, jegyzőkönyvek, szerződések. A nem hivatalos jellegű iratok szintén a legváltozatosabb tartalmúak. Egyrészt mellé sorakoznak kötelezvények, adóslevelek, csekkék, meghívók, imák, jóslatkérések, iskolai feladatok és főleg magánlevelek ezrei.

(14) A papiruszok nemcsak szélesítették látókörünket az antik világra vonatkozóan, hanem megadták szemléletünknek a harmadik dimenzióját is; ami eddig képszerű volt, az most szinte testté vált: közelebb jött hozzánk, élni és mozogni kezdett. Ezek az írássok arról tanúskodnak, hogy a hellenisztikus világ korunkétól sokban eltérő, de sokban rokon művelődési légkörében a mindennapi élet emberei éppen úgy küzdöttek, szenvedtek és örültek, mint mi, hogy lelkükben tisztább és kevésbé tiszta érzések éppen úgy változottak egymást, mint manapság.

Forrás: Moravcsik Gyula: *A papiruszok világából*. Franklin-társulat, Budapest, 1942, II-XXVI. A feladathoz igazított, rövidített szöveg.

1. Egészítse ki az 1. bekezdés hasonlatát értelmező hiányos mondatot! Ügyeljen arra, hogy a választott szavak nyelvi szempontból is illeszkedjenek a mondat szerkezetébe!

Az első bekezdés hasonlatában a szerző a(z) _____-t hasonlítja a(z) _____-hoz/hez/höz.

A hasonlóság alapja az, hogy _____.

3 pont	
--------	--

2. Alkosson a szöveg egésze alapján két, egész mondatban megfogalmazott, egymástól lényegében különböző érvet, amely alátámasztja az alábbi tételmondatot!

A papiruszok fölfedezése jelentős fordulatot hozott az ókori világ kutatásában.

a) _____

_____

b) _____

_____

2 pont	
--------	--

3. Adjon az adott bekezdés témáját jól kifejező, legalább három szóból álló címet a szöveg alábbi részeinek! (A névelő is szóznak számít.)

3. bekezdés:

_____

1 pont	
--------	--

7. bekezdés:

_____

1 pont	
--------	--

9. bekezdés:

_____

1 pont	
--------	--

4. A szöveg bekezdései logikus rendben kapcsolódnak egymáshoz.

Hasonlítsa össze a 11. és 12. bekezdést! Keresse meg a kapcsolatokat a két bekezdés között! Legalább három érdemi megállapítást tartalmazó egybefüggő válaszában fejtse ki, milyen logikai, nyelvi, tartalmi elemek fűzik össze a két bekezdést!

---

3 pont

5. Az alábbi táblázatban a görög irodalmat rögzítő írásos kultúra kialakulásának, fennmaradásának és felfedezésének fontosabb állomásait olvashatja időrendben. Egészítse ki a táblázat hiányzó rovatait! Ügyeljen arra, hogy minden sort kitöltsön! (2, 3, 6, 7)

Helyszín	Jelentős esemény	Idő
	az irodalmi művek sokszorosításának kezdete	
		középkor
	az első jelentős papiruszlelet felfedezése	
Medinet el-Fajum		

4 pont

6. Milyen tényezőknek és körülményeknek köszönhető az, hogy a különösen sérülékeny papiruszok ilyen nagy tömegben maradtak ránk? Válaszában 3 különböző tényezőt emeljen ki! (6, 7, 10)

- _____

_____

- _____

_____

- _____

_____

3 pont

7. A szöveg több olyan ókori szerzőt említ, akinek életművét új megvilágításba helyezték a papiruszleletek. (6, 12)

a) Keressen a szövegből egy-egy példát olyan költőre és drámaíróra, akiről jelentős újdonság derült ki a papiruszleletekből! Adja meg, pontosan milyen újdonságra derült fény az adott alkotóval kapcsolatban!

	Drámaíró	Költő
Szerző neve:		
Újdonság:		

4 pont	
--------	--

b) Melyik, a szövegben papiruszleletekkel összefüggésbe hozott szerző nem illeszthető az a) feladat egyik kategóriájába sem? Indokolja választát!

szerző neve: _____

indoklás: _____

2 pont	
--------	--

8. Milyen feladatokat kell megoldania a papiruszokkal foglalkozó kutatónak? Válaszában említsen meg 4, a szövegből azonosítható tevékenységet! (6, 8)

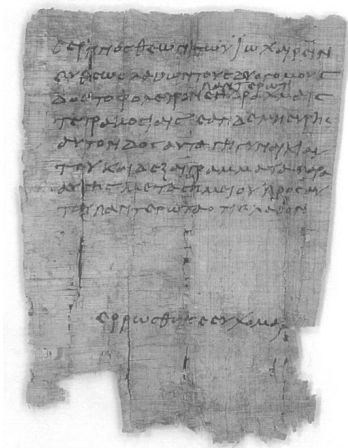
- _____
- _____
- _____
- _____

4 pont	
--------	--

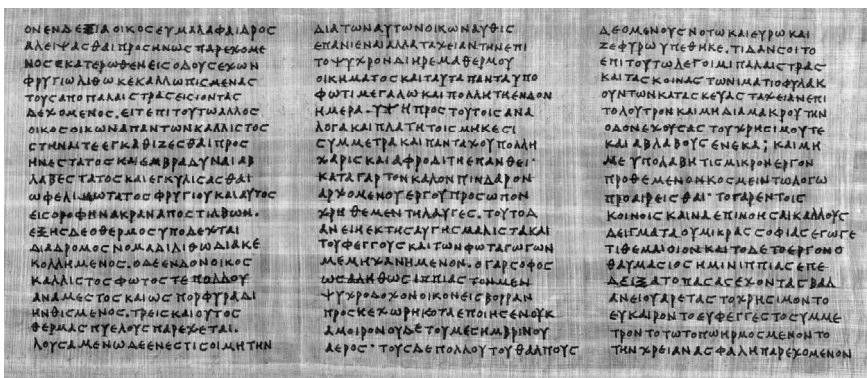
9. Az alábbi képek az írás rögzítésének a szövegben említett különböző módjaira mutatnak példát. A kérdések megválaszolásával egészítse ki a táblázatot! (4, 9)

A)

B)

C)

	A) kép	B) kép	C) kép
Milyen szövegeket rögzítettek ezen a módon?			nagyobb írásművek
Hogyan hozták létre?		tekercsből levágtak darabokat	
Milyen méretűek voltak?	monumentális méretűek		

6 pont

10. Az alábbi részletek különféle papiruszletek szövegéből valók. Nevezze meg, hogy a papiruszletek 11. bekezdésben elkülönített két nagy, fő csoportja közül melyikbe sorolhatók be az alábbi idézetek!

A) „Elismerem, hogy tőled kétszázhatvan ezüst drachma összeget kaptam, semmivel sem többet, havi egy drachma kamatra folyó hónaptól számítva...”

Csoport megnevezése: _____

1 pont

A szövegrészlet milyen nyelvi-tartalmi jellemzői alapján sorolható a csoportba? Adjon meg legalább 2 érdemi jellemzőt!

---

2 pont

B) „Mert ezt az istenek között titok fedi,
hogy róla Héra hírt ne kapjon semmiképp.
Mert Zeusz lejött e rejtett házikóba, hogy...”

Csoport megnevezése: _____

1 pont	
---------------	--

A szövegrészlet milyen nyelvi-tartalmi jellemzői alapján sorolható a csoportba? Adjon meg legalább 2 érdemi jellemzőt!

---

2 pont	
---------------	--

40 pont	
----------------	--

	maximális pontszám	elért pontszám
I. Szövegértés	40	

---

 javító tanár

Dátum: .....

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Szövegértés		

---

 javító tanár

---

 jegyző

Dátum: ..... Dátum: .....

Megjegyzések:

- Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
- Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2016. május 2.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

2016. május 2. 8:00

II. SZÖVEGALKOTÁS

Időtartam: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Fontos tudnivalók

Válasszon ki és oldjon meg egy feladatot!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, és adjon számot ismereteiről is.

Írását gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan.

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól. A szövegbe is jegyzetelhet.

Fogalmazása 500–1500 szó (kb. 3–8 oldal) terjedelmű legyen.

Eredményes munkát kívánunk!

Érvelés

„Mert kérdezni, rákérdezni, sőt kételkedni a legritkább esetben jelent tudatlanságot, inkább azt, hogy a kérdező számtalan helyről várja a válaszokat. A lenézett, a meggyanúsított kérdőjelet ezért én a legdemokratikusabb írásjelnek tartom. Aki kérdez, számít mások részvételére, bízik bennük, olyannyira, hogy még a segítségüket is igényli. Aki kérdez, összefogásra buzdít, tanácskozássra: össze akarjuk kötni a múltat a jövővel, a titkot az értelemmel – épp a kiegyenesített kérdőjeleket fektetve le hídpadlónak. [...] A kérdőjelek mögött mindig várakozás van; jónak és rossznak helycserés drámája, örökös hiányérzet, mely szabadságvágyat szül, és sóvárgásból építkezik.”

Forrás: Csoóri Sándor: *Nomád napló*. Novellák, esszék, karcolatok. Kérdőjelek. Bp. 1979. Magvető
<http://www.pim.hu/object.911d3909-5490-4635-93e6-6ebce240e2d6.ivy>

Ön szerint a kérdezés, a rákérdezés, a kételyre is építő gondolkodás miért és hogyan viszi közelebb az embert a megismeréshez, a tudáshoz? Fejtse ki egyetértő vagy vitázó véleményét a Csoóri Sándor-idézetben jellemzett kérdező magatartásról, a kérdezni tudás szerepéről, értékéről! Érveiben – személyes tapasztalatai mellett – legalább három különböző irodalmi mű által felvetett kérdésre is hivatkozzon! (Lírai, epikai, drámai művekből egyaránt meríthet.)

VAGY

Egy mű értelmezése

Tamási Áron alábbi elbeszélése sok tekintetben követi a népmese műfaji hagyományait, ugyanakkor azoktól eltérő, szokatlan megoldásokkal is él. Értelmezze a művet! Kifejtésében mutassa be, hogyan érvényesülnek és hogyan módosulnak a szövegben a mese műfaj közismert kellékei! Értékelje a mű sajátos, tipikusnak nem tekinthető eljárásait! Térjen ki az elbeszélés címének értelmezésére is!

SZERENCSES GYURKA

Volt egyszer egy ember, s egy felesége neki. Annnyira mentek ketten, hogy rendes időben egy gyermekük született.

Úgy hívták, Gyurka.

Jóféle gyermek volt Gyurka. Példája a bölcsenek már zsenge korában. Kicsivel beérte, s kézen-közön felnőtt. Magához való ésszel is rendelkezett. A dolgot nem szerette, igaz; de ezt Isten akarata szerint, az apjától örökölte.

Addig s addig, hogy legény lett belőle.

Vándorlásra adta magát. De csak akkor látta meg, hogy milyen a világ. Az egyik háztól ugyanis elküldték, a másikinál nem adtak neki enni, a harmadiktól dologgal riasztották el.

Valami vén székellyel találkozott egyszer.

– Hó! – mondta neki kurtán, mert fárasztotta a sok beszéd.

Az öreg megállt, s ráhunyorított:

– Te ki vagy, hogy nekem úgy „hógatsz”?

– Én álomfejtő.

– Álomfejtő? No ügyelj, mert attól bűdösödik a hal – mondta a székely.

Még egyet-kettőt mondtak egymásnak, de nem találtak össze, s tovább mentek.

Ekkor egy úr jött, s Gyurka felbízta:

– Ejtsen el egy piculát, hogy kapjam meg!

– Eredj, s dolgozzál! – felelte az úr.

Erre otthagya őt is, s elment, s lefeküdt az erdőben egy fa alá. Aludt hét esztendeig, s akkor valami kutyák felriasztották. Morgott nekik Gyurka, hogy még aludni sem lehet ebben a világban, s elindult ismét.

Elért egy faluba, s ahogy vánszorgott keresztül azon, hát az egyik kapuban, valami rovásos széken, módosan üldögél egy ember.

– Nem kell magának egy szolga? – kérdezte Gyurka.

– Gyere, s állj bé! – mondta az ember.

Megegyeztek, aztán jóllaktak, s ittak reá.

Másnap szántani küldte két ökrrel Gyurkát a gazda. Ő kiment, s egész nap döglődött a falu végén, s este hazament.

– Mennyit szántottál? – kérdezte az ember.

– Fel én az egészset – felelte Gyurka.

Így szántott három napig szájjal. Akkor titkon kiment a gazda, s észrevette a nagy csalást. Nem szólott semmit Gyurkának, csak egy kutyát adott másnap melléje.

Kimentek négyen ismét a földre. Gyurka leállította az ökröket, s ismét le akart feküdni, hogy szántson, de amint ezt tette volna, hát a horgasinába jól beléharapott a kutya.

– Bolond vagy-é? – nézett a kutyára Gyurka, de az eb nem tágitott.

Erre felállott a legény, s így szólt:

– A kutyamarás nem jó, de a munka olyan sincs.

Azzal kirázta a tarisznyát, s a szalonnát is odavetette a kutyának.

– Isten maradjon veletek! – köszönt az ebédelő kutyának és a két ökörnek, s ismét elbaktatott a világba.

Bolygott elé s hátra valami hét esztendeig. Akkor olyan álmot látott, hogy kicsi isten lehet, csak akarni kell. A kezeit hátra tette tehát, mint a kitalálók, s szép leptiben megindult egy óriás mezőn keresztül. Egyszer elért egy nagy folyóhoz, s annak a partján leült. Olyan erősen kezdett gondolkodni, hogy sült el belé a feje. Amikor mégis látta, hogy semmit sem tud kitalálni, eleresztette magát, mint a többi tárgyak a világban. Szemlélődött, s várta, hogy a nagy természet mutassa meg, mitévő legyen.

Igy üldögélt napnyugtáig, amikor nagyot csobbant a víz. Lassan arra nézett, s hát kacagó halak játszadoznak. Egy pillantás alatt megkívánta létüket; s bízva az Istenben is, hirtelen befordult a vízbe, mint a csutak. Nyomban érezte, hogy a farka megnőtt, s meg a lebernyegek is az oldalán. Úszni kezdett tehát, s folyton csak vizet ivott volna, mint az igazi halak.

– Ha én nem vagyok hal, akkor senki! – mondta örvendezve, s még sebesebbre fogta az úszást. Nem telt belé két perc, s már seregestől körülvették a kicsi s a nagy fürge halak. Hideg, gyilkos szemekkel nézték, s azután marni kezdték.

– Hé, testvérek! – mondta Gyurka, de a szavával sem javított semmit a dolgon. Erre fújni kezdte mérgesen a vizet, s menekült a part felé, ahogy csak tudott. Ott szárazra vetette magát, s talpra támaszkodott.

– Isten veletek! – köszönt a halaknak is, majd ismét hátratette a karjait, hogy kitaláljon valami egyebet, s megindult.

Mendegélt az áldott napon, amíg a víz leszáradt róla. Akkor újból lefeküdt, s látni kezdte az álmokat, egyiket a másik után. Valami hét esztendőt aludt által emígy, de akkor érezni kezdte, mintha rágná a két fülit valami. Mozdulni akart, s hát bajosan megy. Kinyitotta a két látóját, s hát a leforgó esztendők alatt úgy felverte körülötte a helyet a fű, s úgy befonta őt is, hogy a legénykedés neheze ére esik. Kiáltott egyet, s nyomban hat nyúl szökött ki a feje mellől. Erre gondolt ő is egyet, s mozgatni kezdte az orrát s a két fülit: s egy pillantás alatt olyan baknyúl lett belőle, mintha aranyfűvön nevelkedett volna. Örömeben toppantott a jobbik lábával, s erre nyomban egy másik nyúl került valahonnét melléje.

Éppen javában barátkoztak, amikor feltűnt egy fegyveres ember.

– Gyere, fussunk! – szólott Gyurkának a másik.

– Fusson más – mondta Gyurka, mert nem szerette pazarolni az erejét. Erre a másik elfutott, ahogy csak tudott. Ő pedig megmozgatta kacagva a bajuszát, rögtön két lábra állott, s kivetette a mellét is, mint aki legény a talpán.

Megindult ismét, s ment, mendegélt.

Egyszer elérkezett egy gyönyörű egyenes útra, s amikor kilenc nap és kilenc éjjel folyvást egyet ment azon, leült nyugodni egy kőre. Itt kiült egy telet s egy tavaszt egy helyben, s a nyár derekán éppen indulni akart újra. Előretette az egyik lábát, és elnézett az útvonalon előre. De akkor meglátott valami leányt, amint igen kellemesen mozgott messze. Fialat lehetett, mert gyorsan aprított, s a fejét peckesen hordta.

Gyurka érezte, hogy egyszerre megfutamodik benne a vér. Rég az ideje, hogy nem látott volt efféle igézetes népet. S legalább ezt az egyet nem akarta elszalasztani.

A feje berregni kezdett, mint a motor. A két karját meglebegtette, a lábát behúzta maga alá, s hát abban a percben egy fecskemadár lett belőle.

Felrepült, s keringeni kezdett a leány feje felett.

– No, Gyurka, most csirikolj! – biztatta magát, s kezdett énekelni. Egy kicsi idő múlva akkora bátorságot vett, hogy a leány vállára szállott. Ott berzengetni kezdte a tollát, s nagy gyönyörűségében folyton énekelt, miközben a leány nagy szeretettel simogatta.

Egyszer aztán a tenyerébe vette a leány, s bétette a kebelébe.

– Helyben vagyok! – örvendezett Gyurka, és rebesgetni kezdte a tollát. Aztán végső helyet keresett magának. Amikor azt megtalálta, lustán magára húzta takarónak a szerencsét, és álmodozni kezdett.

Ma is ott álmodozik bizonyosan. Jobb helyet a földön nem is találhatott.

Forrás: Tamási Áron (1897-1966): *Tamási Áron összes novellái. Kányák a templomban.* 1930-1935.

Digitális Irodalmi Akadémia © Petőfi Irodalmi Múzeum • Budapest • 2011

[http://dia.jadox.pim.hu/jetspeed/displayXhtml?offset=1&origOffset=-](http://dia.jadox.pim.hu/jetspeed/displayXhtml?offset=1&origOffset=-1&docId=437&secId=39888&limit=10&pageSet=1)

[1&docId=437&secId=39888&limit=10&pageSet=1](http://dia.jadox.pim.hu/jetspeed/displayXhtml?offset=1&origOffset=-1&docId=437&secId=39888&limit=10&pageSet=1)

Szómagyarázatok:

picula: csekély értékű régi váltópénz

horgasin: a térdhajlatban lévő ín

leptiben: szépen lépdelve

csutak: kukoricatorzsa; kisebb szalmacsomó; fatuskó

döglődött: henyélt

egyet ment: egyfolytában, folyamatosan ment

aprított: szaporán ment

VAGY

Összehasonlító elemzés

Miként jeleníti meg Vörösmarty Mihály *Liszt Ferenchez* és Illyés Gyula *Bartók* című alkotása a zene, a zeneszerző szerepét, hatását az emberek érzelmi- és gondolatvilágára? Vesse össze a két költeményt a műfaji, hangnemi, szerkesztésbeli megoldások szempontjából is! Utaljon arra is, hogyan játszik rá Illyés Gyula a Vörösmarty-műre!

Vörösmarty Mihály: <i>Liszt Ferenchez</i>	Illyés Gyula: <i>Bartók</i>
<p>1 Hírhedett zenésze a világnak, Bárhová juss, mindig hú rokon! Van-e hangod e beteg hazának A velőket rázó hurokon? Van-e hangod, szív háborgatója, Van-e hangod, bánat altatója?</p> <p>2 Sors és bűneink a százados baj, Melynek elzsibbasztó súlya nyom; Ennek láncain élt a csüggedett faj S üdve lőn a tettlen nyugalom. És ha néha felforrt vérapálya, Láz betegnek volt hiú csatája.</p> <p>3 Jobb korunk jött. Újra visszaszállnak, Rég ohajtott hajnal keletén, Édes kínja közt a gyógyulásnak, A kihalt vágy s elpártolt remény: Újra égünk őseink honáért, Újra készek adni életet s vért.</p> <p>4 És érezzük minden érverését, Szent nevére feldobog szívünk; És szenvedjük minden szenvedését, Szégyenétől lángra gerjedünk; És ohajtjuk nagynak trónusában, Boldog- és erősnek kunyhájában.</p> <p>5 Nagy tanítvány a vészek honából, Melyben egy világnak szíve ver, Ahol rőten a vér bíborától Végre a nap földerülni mer, Hol vad árján a nép tengerének A düh szörnyei gyorsan eltűnének;</p> <p>6 S most helyettök hófehér burokbán Jár a béke s tiszta szorgalom; S a művészet fénylő csarnokokban Égi képet új korára nyom; S míg ezer fej gondol istenésszel; Fárad a nép óriás kezével:</p>	<p>„Hangzavart”? – Azt! Ha nekik az, ami nekünk vigasz! Azt! Földre hullt pohár fölcattanó szitok-szavát, fűrészfoga közé szorult reszelő sikongató jaját tanulja hegedű s éneklő gége – ne legyen béke, ne legyen derű a bearanyozott, a fennen finom, elzárt zeneteremben, mig nincs a jaj-sötét szivekben!</p> <p>„Hangzavart”?! Azt! Ha nekik az, ami nekünk vigasz, hogyan van, van lelke még a „nép”-nek, él a „nép” s hangot ad! Egymásra csikorított vasnak s kőnek szitok- változatait bár a zongora s a torok fölhangolt húrjaira, ha így adatik csak vallania a létnek a maga zord igazát, mert épp e „hangzavar”, e pokolzajt zavaró harci jaj kiált harmóniát! Mert éppen ez a jaj kiált mennyi hazugul szép éneken át – a sorshoz, hogy harmóniát, rendet, igazit vagy belevész a világ; belevész a világ, ha nem a nép szólal újra – fölségesen!</p> <p>Szikár, szigorú zenész, hú magyar (mint annyi társaid közt – „hirhedett”) volt törvény abban, hogy éppen e nép lelke mélyéből, ahová leszálltál, hogyan épp e mélység még szűk bányatoroka hangtölcsérésén át küldted a sikolyt föl a hideg-rideg óriás terembe, melynek csillárjai a csillagok?</p>

<p>7 Zengj nekünk dalt, hangok nagy tanárja, És ha zengesz a múlt napiról, Légyen hangod a vész zongorája, Melyben a harc mennydörgése szól, S árja közben a szilaj zenének Riadozzon diadalmi ének.</p> <p>8 Zengj nekünk dalt, hogy mély sírjaikban Őseink is megmozdúljanak, És az unokákba a halhatatlan Lelkeikkel visszazálljanak. Hozva áldást a magyar hazára, Szégyent, átkot áruló fiára.</p> <p>9 És ha meglep bús idők homálya, Lengjen fátyol a vont húrokon; Legyen hangod szellők fuvolája, Mely keserg az őszi lombokon, Melynek andalító zengzetére Fölmerül a gyásznak régi tére;</p> <p>10 S férfi karján a meggondolásnak Kél a halvány hölgy, a méla bú, S újra látjuk vészeit Mohácsnak, Újra dúl a honfiháború, S míg könyekbe vész a szem sugára, Enyh jön a szív késő bánatára.</p> <p>11 És ha honszerelmet költenél fel, Mely ölelve tartja a jelent, Mely a hűség szép emlékezetével Csügg a múlton és jövőt teremt, Zengj nekünk hatalmas húrjaiddal, Hogy szivekbe menjen által a dal;</p> <p>12 S a felébredt tiszta szenvedélyen Nagy fiakban tettek érjenek, És a gyenge és erős serényen Tenni túrni egyesüljenek; És a nemzet, mint egy férfi, álljon Érc karokkal győzni a viszályon.</p> <p>13 S még a kő is, mintha csontunk volna, Szent örömtől rengedezzen át, És a hullám, mintha vérünk folyna, Áthevülve járja a Dunát; S ahol annyi jó és rossz napunk tölt, Lelkesedve feldobogjon e föld.</p> <p>14 És ha hallod, zengő húrjaiddal Mint riad föl e hon a dalon, Melyet a nép millió ajakkal Zeng utánad bátor hangokon, Állj közénk és mondjuk: hála égnek! Még van lelke Árpád nemzetének.</p>	<p>Bánatomat sérti, ki léha vigaszt húz a fülembe; anyánk a halott – a bucsúzótt ne kuplé-dal zengje; hazák vesztek el – ki meri siratni verkli futamokkal? Van-e remény még emberi fajunkban? – ha ez a gond s némán küzd már az ész, te szólalj, szigorú, szilaj, „agresszív” nagy zenész, hogy – mégis! – okunk van remélni s élni!</p> <p>S jogunk van – hisz halandók s életadók vagyunk – mindazzal szembenézni, mit elkerülni ugysem tudhatunk. Mert növeli, ki elfödi a bajt.</p> <p>Lehetett, de már nem lehet, hogy befogott füllel és eltakart szemmel tartsanak, ha pusztít a fürgeteg s majd szidjanak: nem segítettetek!</p> <p>Te megbecsülsz azzal, hogy fölfeded, mi neked fölfedetett, a jót, a rosszat, az erényt, a bűnt – te bennünket növesztel, azzal, hogy mint egyenlőkkel beszélsz velünk. Ez – ez vigasztal! Beh más beszéd ez! Emberi, nem hamis! A joggal erőt ad a legzordabbhoz is: a kétségbeeséshez.</p> <p>Köszönet érte, az erőért a győzelem-vevéshez a poklon is. Ím, a vég, mely előre visz. Ím, a példa, hogy ki szépen kimondja a rettenetet, azzal föl is oldja. Ím, a nagy lélek válasza a létre s a művészé, hogy megérte poklot szenvednie.</p> <p>Mert olyanokat éltünk meg, amire ma sincs ige.</p> <p>Picasso kétorrú hajadonai, hatlábú ménjei tudták volna csak eljajongani, vágatva kinyeríteni, amit mi elviseltünk, emberek, amit nem érthet, aki nem érte meg, amire ma sincs szó s tán az nem is lehet már,</p>
--	---

(1840)

	<p>csak zene, zene, zene, olyan, mint a tietek, példamutató nagy ikerpár, zene csak, zene csak, zene, a bányamély ős hevével tele, a „nép jövő dalával” álmodó s diadalára ápoló, úgy szabadító, hogy a börtön falát is földig romboló, az ígért üdvért, itt e földön, káromlással imádkozó, oltárdöntéssel áldozó, sebezve gyógyulást hozó, jó meghallóit eleve egy jobb világba emelő zene –</p> <p>Dolgozz, jó orvos, ki nem andalítasz; ki muzsikád ujjjaival tapintva lelkünk, mind oda tapintasz, ahol a baj s beh különös, beh üdvös írt adsz azzal, hogy a jaj siralját, ami fakadna belőlünk, de nem fakadhat, mi helyettünk – kik szív-némaságra születünk – kizenged ideged húrjaival!</p> <p style="text-align: right;">(1955)</p>
--	--

Szövegközlések: *Vörösmarty Mihály összes költeményei*. Osiris Kiadó, Budapest, 1998. P. 373-376. *Illyés Gyula összegyűjtött versei*. 2. Szépirodalmi Könyvkiadó, 1993. p.138-141. Vörösmarty Mihály *Liszt Ferenchez* című művében a versszakok megszámozása a hivatkozás megkönnyítése érdekében történt.

Szómagyarázatok:

Vörösmarty Mihály: *Liszt Ferenchez*

Hírhedett: híres, híressé vált

tettlen: tett nélküli

rokon (itt): hazafi, honfitárs

vészek hona: Franciaország (Liszt 1823-tól Párizsban élt); a 'vész': utalás az 1830-as párizsi forradalomra

rőt: vörös, vörösbarna szín

Illyés Gyula: *Bartók*

kuplé-dal: többnyire mulatóhelyeken előadott szöveges műdal

verkli: kézi hajtású zenegép, mechanikus hangszer

Picasso: Pablo Picasso (1881-1973) spanyol_képzőművész, író, a párizsi iskola kiemelkedő képviselője, a 20. századi avantgárd egyik legjelentősebb festője

példamutató nagy ikerpár: (a magyarázatok szerint) Bartók Béla és Kodály Zoltán

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Szövegértés		40	
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség	20	
	szerkezet, felépítés	20	
	nyelvi minőség	20	
Levonások	Helyesírási hibák	Levonható: 15	
	Íráskép	Levonható: 3	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100	

_____
javító tanár

Dátum: .....

		elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Szövegértés			
II. Szövegalkotás	tartalmi minőség		
	szerkezet, felépítés		
	nyelvi minőség		
Levonások	helyesírási hibák		
	íráskép		

_____
javító tanár

_____
jegyző

Dátum: ..... Dátum: .....